

Creștere și eficiență la nivel macroeconomic

■

Alexandrina Duță

Profesor universitar doctor

Nicoleta Sirghi

Conferețiar universitar doctor

Adina Popovici

Asistent universitar doctor

Universitatea de Vest Timișoara

***Abstract.** La croissance est un procès sous l'influence d'interférence de facteurs économiques social et politique. C'est le motif pour lequel le processus de la croissance peut être analysé parmi la dimension macroéconomique, social, mais aussi politique.*

C'est évident que la croissance économique peut être appréciée par mis des indicateurs macroéconomiques de résultat total et per capita. Pour l'analyse de la croissance économique et de corrélation d'efficacité, les structures de la population et de la technique sont celles qui définissent le contenu multidimensionnelle de la croissance.

Il y a trois variables qui déterminent la dynamique économique: la population, la technique et l'espace. L'interférence de ces variables peut être analysée par mis des effets: par l'effet quantitatif qui détermine: les niveaux et la dynamique du produit et du revenu national per total et per capita; la mesure dans laquelle l'économie s'inscrit dans le trend de la croissance au long terme; la mesure dans laquelle la croissance économique détermine une mutation dans le comportement individuel et social par la revenue disponible.

Key words: croissance; corrélation; dynamique économique; macroéconomique.

■

Fenomenele și procesele din viața economică au evoluat cu intensitate și rezultate diferite, determinând necesitatea de a cunoaște modul în care evoluează economia națională, precum și abordarea în dinamică a acesteia.

Existența și dinamica unei societăți nu pot face abstracție de locul central al sistemului economic și de rolul său în înscrierea economiei pe traiectoria creșterii și dezvoltării economice.

Creșterea economică desemnează dinamica ascendentă a produsului final total și pe locuitor, considerată ca rezultat al factorilor ce o influențează, inclusiv a mediului economic și social-politic în care are loc.

În ansamblul fenomenelor economice, creșterea economică aparține categoriilor de mișcări pe termen lung. Din acest motiv creșterea economică reflectă atât starea, cât și dinamica activității economice, iar factorii care acționează asupra acesteia sunt de fapt și factorii ai creșterii economice.

Creșterea economică este un proces complex ce se află sub influența interferenței unei multitudini de factori de natură economică, socială și politică, astfel încât procesul creșterii poate fi analizat prin prisma dimensiunii economice, a dimensiunii sociale, dar și a dimensiunii politice. Delimitarea acestor semnificații este de natură teoretică, realitatea fiind cea care evidențiază interferența

influenței factorilor specifici domeniului. Mai mult, orice proces economic, prin esența sa, are o multiplă determinare ca rezultat al structurilor specifice oricărei societăți: tehnologică, juridică, socială, politică și, nu în ultimul rând, al mediului natural. Multiplele structuri și interdependențele dintre ele caracterizează existența unei societăți, și tocmai de aceea, structurile, natura lor și corelațiile determinante și determinate pot fi considerate ca punct de plecare într-un studiu științific.

Orice producție socială are drept finalitate satisfacerea nevoilor societății și ale membrilor săi. Pornind de aici, prezintă importanță aprecierea *dimensiunii economice* a rezultatelor activității și cuantificarea acestora prin sistemul de indicatori proprii diferitelor niveluri de agregare macroeconomică, fie pe filiera fluxurilor materiale, fie pe cea a fluxurilor monetare.

Mărimea rezultatelor producției sociale este de natură să condiționeze nu numai resursele necesare satisfacerii nevoilor, ci și măsura în care sunt asigurate premisele materiale ale dezvoltării și progresului. Se știe că dezvoltarea economică orientează spre progres, dar fără creștere economică nu există dezvoltare. Relația creștere – dezvoltare – progres își îmbogățește semnificația economică cu atât mai mult cu cât creșterea și dezvoltarea durabilă presupun o relație benefică și pe termen lung cu mediul, dar și crearea unui nou sistem economic bazat pe cunoaștere. Accesul la cunoștințe, ca premisă a cunoașterii, este condiționat de creșterea economică prin aspectul material al dimensiunii sale economice, absolut necesar pentru crearea și dezvoltarea sistemului informațional și informatizarea lui. Nu trebuie însă omis nici faptul că accesul la cunoaștere este costisitor și în acest sens este evidentă importanța aspectului monetar al dimensiunii economice a creșterii, definitiv pentru capacitatea de finanțare.

Dimensiunea socială a creșterii economice poate fi privită în dublu sens prin prisma relației populație – economie. Resursele de muncă ale societății sunt legate de mărimea populației și de structura acesteia pe grupe de vârstă și, astfel, pentru creșterea economică prezintă importanță dimensiunea populației active disponibile care condiționează potențialul creșterii economice prin prisma factorului muncă. Măsura în care sistemul productiv are capacitatea să utilizeze acest segment al resurselor de muncă condiționează mărimea rezultatelor activității economice, dar și creșterea gradului de ocupare. Aspectul material al creșterii economice poate influența măsura în care crește posibilitatea de a investi în sistemul productiv, deci de a crea noi locuri de muncă. Creșterea gradului de ocupare înseamnă și venituri mai mari. Se ajunge astfel la un alt aspect al relației populație – economie, și anume măsura în care creșterea economică este de natură să determine un anumit nivel de trai, un anumit grad de satisfacere a nevoilor. Creșterea economică este generatoare de venituri și, implicit, de cerere solvabilă. Dar este evident că doar

dincolo de un anumit nivel al creșterii veniturilor se creează resursele necesare finanțării investițiilor și, deci, potențării creșterii economice viitoare.

Dimensiunea politică a creșterii economice este de natură să pună în discuție natura politicilor economice și efectul promovării lor asupra creșterii economice. Este evident faptul că în analiza acestor aspecte nu se poate face abstracție de platforma politică a puterii publice și de stabilitatea vieții politice. Dinamica indicatorilor economici este influențată de ciclicitatea vieții politice.

Reliefarea principalelor aspecte referitoare la semnificația creșterii economice și a dimensiunilor sale evidențiază faptul că aprecierea creșterii economice presupune luarea în considerare a indicatorilor specifici rezultatelor activității la nivel macroeconomic, per total și pe locuitor.

Dinamica indicatorilor creșterii economice

Tabelul 1

Indicator	2001	2002	2003	2004	2005
Produsul intern brut (nominal EUR)	100	108,01	112,21	131,18	171,04
PIB/locuitor(EUR)	100	111,08	116,48	135,86	178,02

Sursa: Institutul Național de Statistică.

Urmărind dinamica indicatorilor specifici aprecierii creșterii economice este evident că ei se înscriu pe un trend de creștere cu sporuri diferite de la un an la altul. Concluzia pozitivă trebuie amendată cu următoarele observații:

- indicatorii sunt exprimați în EUR astfel încât dinamica lor poartă și influența modificărilor cursului de schimb;
- creșterea PIB/locuitor într-o proporție mai mare decât PIB total se datorează tendinței permanente de scădere a populației, ceea ce înseamnă că, cel puțin parțial, creșterea economică nu s-a concretizat în creșterea de bunăstare.

Aprecierea rezultatelor activității la nivel macroeconomic este unul dintre demersurile destul de dificile datorită, mai ales, metodei de determinare a indicatorilor la acest nivel, care se bazează pe principiul agregării. Dincolo de abstracțiile presupuse pentru a putea fi posibilă agregarea, indicatorii macroeconomici și corelațiile dintre ei sunt purtători de informații de natură cantitativă și calitativă, informații proprii unor domenii de interferență între diversitatea structurilor ce caracterizează societatea în general și economia în special.

Legătura dintre structurile mediului, structurile economice și mecanismele propriu-zise, pe de-o parte, și creștere economică, pe de altă parte, permite identificarea următoarelor structuri în spațiul de interferență cu structura economică:

- *structura politică și juridică sau edificiul instituțional*, care constituie armătura juridică în interiorul căreia se derulează jocul variabilelor economice. Dreptul public sau cel privat fixează natura mecanismelor de estimare și de decizie, determină gradul lor de centralizare, circumscrie întinderea puterii agenților economici, stabilește regulile lor de înfruntare și de arbitraj.

■ *structura tehnică*, ce influențează randamentele, costurile, prețurile și în consecință moneda. Este evident că ea determină prin ea însăși condițiile calculelor economice. Acest tip de structură este ca și precedentul, în contact cu factorii economici propriu-ziși și acționează direct asupra posibilităților de dezvoltare ale unei colectivități.

■ *structurile psihologice și științifice*, care înconjoară și influențează mecanismele economice. Ele constituie „baia” în care de derulează jocul lor: credințele, ideile, judecățile de valoare determină comportamentul grupurilor și animă instituțiile; nivelul cunoștințelor științifice condiționează natura tehnicilor utilizabile.

■ *structura demografică* determină fracțiunea de populație aptă să producă și totodată povara pe care populația inactivă o reprezintă în raport cu ea; dinamismul unei economii nu poate fi rupt de influența acestei structuri.

■ *structurile ce evidențiază localizarea activităților* ca element important prin influența asupra prețurilor și a eficacității aparatului de producție; ele sunt punctul de plecare în analiza regionalizării dezvoltării.

■ *structurile mediului natural* care determină resursele fizice și condițiile de existență oferite populației, într-o economie determinată, la un moment dat.

Pentru analiza creșterii economice și a corelațiilor de eficiență specifice pot fi reținute structurile corespunzătoare populației, tehnicii și mișcării ideilor, cele care definesc în fond dimensiunea economică, socială și politică a creșterii. Totuși, se cuvine a fi formulate cel puțin două observații: în primul rând, se poate admite că nu este absolut necesar să se separe mișcarea ideilor de fenomenele demografice deoarece ele nu sunt în mare parte decât una din consecințele calitative, în sensul că o populație în creștere și pe cale de întinerire este mai dinamică, mai întreprinzătoare, mai novatoare decât o populație în descreștere și pe cale de îmbătrânire; în al doilea rând, factorul spațial nu poate fi exclus dintre elementele principale ale dezvoltării economice.

Pornind de aici, înseamnă că variabilele dinamicii economice pot fi considerate următoarele trei:

■ *populația*, înfățișată sub aspectele sale cantitative și calitative, furnizează resursele de muncă;

■ *tehnica*, prin nivelul de înzestrare existent, dar și prin capacitatea de a fi promovată;

■ *spațiul*, în dimensiunea sa geografică sau ca sferă de influență.

Interferența acestor variabile poate fi analizată prin efectele de ordin cantitativ, știut fiind că ea determină nivelul și dinamica indicatorilor produsului final și cea a venitului național per total și pe locuitor, măsura în care economia se înscrie în trendul creșterii pe termen lung, dar și măsura în care creșterea economică, prin efectele ei, determină mutații în comportamentul individual și social prin prisma mărimii veniturilor disponibile. Totodată, este

evident faptul că interferența acestor variabile poate fi analizată și prin efectele de natură calitativă reflectate de corelațiile de eficiență la nivel macroeconomic.

Indicatorul sintetic al eficienței la nivel macroeconomic poate fi considerat productivitatea muncii (W), determinată ca raport între unul din indicatorii produsului final, și populația ocupată în economia națională. La o prima analiză, productivitatea este funcție de volumul de producție și de mărimea populației ocupate. Dinamica acestora în diferite combinații au ca efect fie creșterea, fie descreșterea productivității muncii. În acest caz *corelația de eficiență presupune o creștere mai rapidă a producției decât a populației ocupate.*

Modificările procentuale față de anul precedent ale produsului intern brut și ale populației ocupate

Tabelul 2

Indicatori	1992	1995	2000	2001	2002	2003
Produsul intern brut (PIB)	91,20	107,1	102,1	105,7	105,1	105,2
Populația ocupată (PO)	96,48	90,78	90,91	99,23	97,28	99,72

Sursa: Institutul Național de Statistică.

Analizând comparativ modificările procentuale ale celor doi indicatori determinanți ai productivității muncii social, produsul intern brut și populația ocupată, se observă următoarele:

■ scăderea productivității muncii în primii trei ani ai intervalului luat în considerare se datorează unor situații diferite: în anul 1992, PIB a scăzut într-o proporție mai mare decât PO; în anii 1995 și 2000, cu toate că PIB a crescut, PO a scăzut într-o proporție mai mare;

■ creșterea productivității muncii sociale în intervalul 2001-2003 se datorează unor dinamici diferite ale celor doi indicatori determinanți astfel: în anul 2002, creșterea productivității a avut loc în condițiile în care a scăzut atât PIB, cât și PO, dar scăderea acesteia din urmă a fost mai mică; în anii 2001 și 2003, creșterea productivității muncii s-a realizat pe fondul scăderii PO și creșterii PIB.

În concluzie, se poate aprecia că doar în anii 2001 și 2002 creșterea productivității muncii exprimă efectul unei corelații eficiente dintre modificarea PIB și a PO.

Dinamica modificărilor procentuale ale principalilor indicatori macroeconomici (%)

Tabelul 3

Indicatori	2001	2002	2003	2004	2005
Produsul intern brut (PIB)	5,7	5,1	5,2	8,3	4
Consum final (CF)	6,1	4,9	6,9	10,3	9,3
Formare brută de capital (FBK)	10,1	8,2	9,1	10,1	9,4
Producția industrială (Pind)	8,4	6,0	3,1	5,3	2,0
Productivitatea în industrie (Wind)			12	11,6	4,3

Sursa: Institutul Național de Statistică.

Urmărind corelația dintre sporurile PIB și ale FBK, se poate observa că ambii indicatori cresc față de anul precedent, dar sporul mai accentuat al FBK este de natură să evidențieze faptul că, în intervalul de timp analizat, dinamica productivității muncii a fost influențată negativ de scăderea randamentului capitalului brut, ca indicator de eficiență a utilizării stocului de capital.

Corelația dintre sporurile PIB și cele ale CF, ca expresie a efectelor social-economice ale creșterii, îmbracă forme diferite în perioada analizată. Astfel, de regulă, sporurile CF au fost mai mari decât cele ale produsului, cu diferențe variind între 0,4 în anul 2001 și 5,3 în anul 2005. O asemenea situație poate fi explicată prin creșterea creditelor, în special a celor de consum, și trebuie să atragă atenția asupra efectelor privind utilizarea viitoare a venitului național și, implicit, mărirea economisirilor ca sursă de finanțare a potențialului de creștere economică.

Știut fiind că, prin definiție, industria se caracterizează prin niveluri de productivitate superioare altor ramuri, este semnificativ faptul că în perioada 2001-2005 sporurile procentuale ale producției industriale au înregistrat, cu

excepția anului 2004, o tendință de scădere care a fost proprie și sporurilor productivității muncii industriale. Explicația unor proporții diferite semnificativ între modificările celor doi indicatori poate fi legată de scăderea populației ocupate în acest sector, destul de accentuată în anii analizați. Un alt aspect ce atrage atenția este cel legat de faptul că sporurile procentuale ale producției industriale au fost superioare celor proprii PIB în primii doi ani ai intervalului, devenind mai mici în intervalul 2003-2005, reflectând o dinamică proprie unui proces de dezindustrializare prin prisma rezultatelor activității economice.

În concluzie, dinamica indicatorilor specifici aprecierii creșterii economice prin prisma rezultatelor activității la nivel macroeconomic se înscrie pe un trend ascendent cu sporuri diferite de la un an la altul. Cu toate acestea, analiza principalelor corelații la nivel macroeconomic evidențiază preponderența aportului dimensiunii cantitative factorilor de influență. În acest context, creșterea economică ar putea fi relansată prin măsuri menite să valorifice căile de creștere a contribuției factorilor calitativi și de eficiență a utilizării potențialului productiv.

Bibliografie

Băbăiță, I., Silași, G., Duță, Alexandrina, Imbrescu, I. (2003). *Macroeconomie*, Editura Mirton, Timișoara

Silași G., Sîrghi, Nicoleta (2004). *Macroeconomia în fișe*- Editura Mirton, Timișoara, 2004

*** Starea socială și economică a României în anii 2001-2002 - Institutul Național de Statistică, București, 2004.

*** Buletin statistic lunar – Institutul Național de Statistică, București, 12/2005.

*** Forța de muncă în România, ocupare și șomaj - Institutul Național de Statistică București, 2006.